

GEMEENTE

Nijmegen

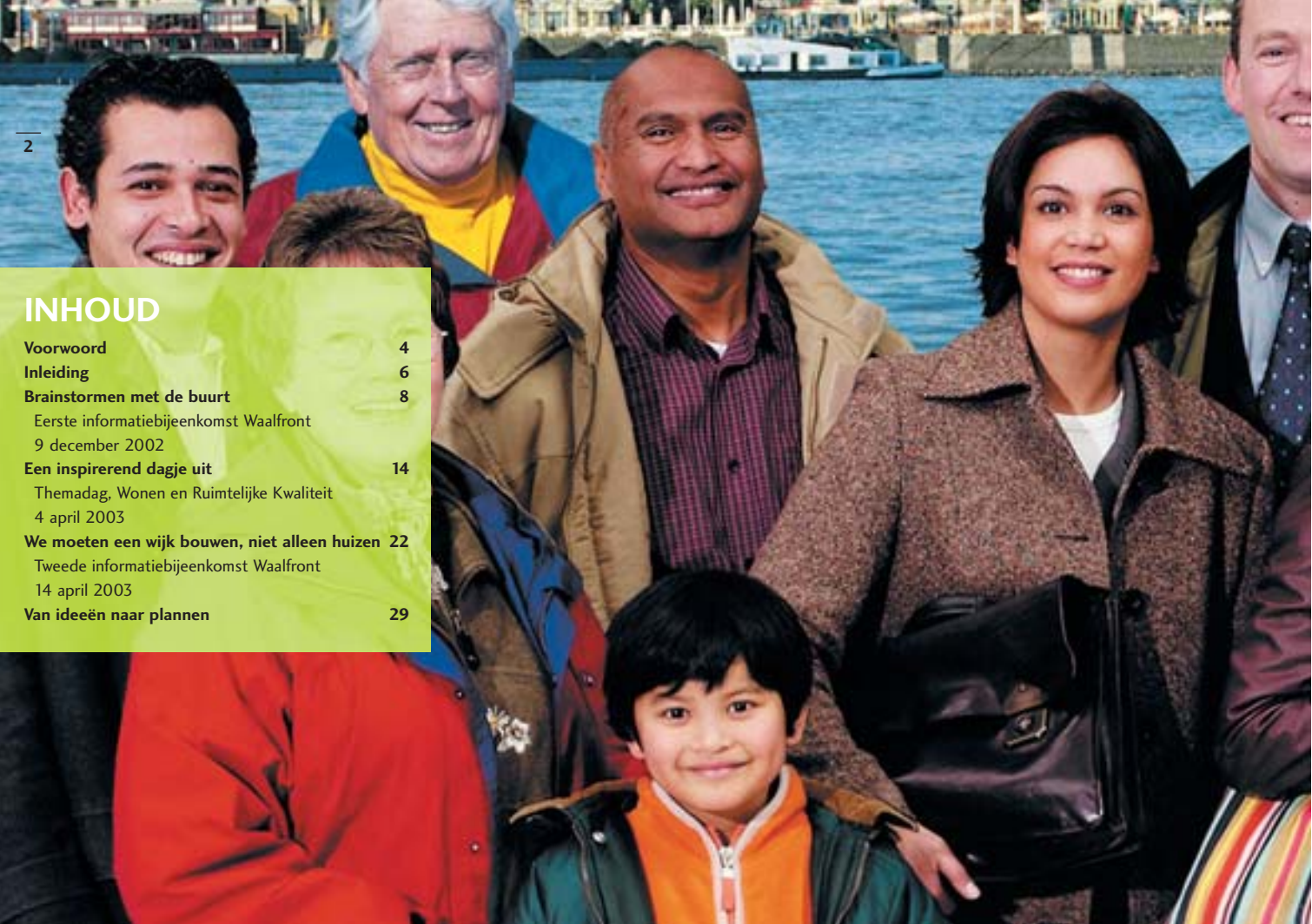
Nijmegen denkt mee:

Waalfront ideeënboekje
een doorkijk naar de toekomst

INHOUD

Voorwoord	4
Inleiding	6
Brainstormen met de buurt	8
Eerste informatiebijeenkomst Waalfront	
9 december 2002	
Een inspirerend dagje uit	14
Themadag, Wonen en Ruimtelijke Kwaliteit	
4 april 2003	
We moeten een wijk bouwen, niet alleen huizen	22
Tweede informatiebijeenkomst Waalfront	
14 april 2003	
Van ideeën naar plannen	29

Voorwoord

Praten over een toekomstplan voor een nieuw woongebied is geen gemakkelijke opgave; zeker niet wanneer er nog geen concrete plannen zijn en de realisatie nog jarenlang kan duren. Dat vraagt inlevingsvermogen, creativiteit en doorzettingsvermogen, maar vooral enthousiasme en betrokkenheid. De grote opkomst bij de diverse bijeenkomsten over het toekomstige Waalfront toont, dat het de bewoners van Nijmegen-West daaraan niet ontbreekt. De toekomst van uw omgeving gaat u ter harte en daar zijn we als college van Burgemeester en Wethouders heel blij mee. Eén van onze speerpunten is immers het bevorderen van de betrokkenheid van bewoners met hun woonomgeving. In Nijmegen-West zit dat wel goed: u denkt mee, laat uw mening horen en levert ideeën aan. Aan ons nu de taak om met deze ideeën te kijken hoe we het Waalfront vorm kunnen geven. De door u aangedragen informatie is daarbij zeer welkom. Bij het uitbrengen van dit ideeënboekje staat nog niet vast hoe het verder zal gaan. Twee dingen zijn wel zeker. Er zal nog heel wat water door de Waal stromen voor het Waalfront gerealiseerd is. Uw ideeën zullen worden gebruikt bij de verdere uitwerking van deelplannen voor het Waalfront. Ondanks de nog openstaande vragen, heeft u blijk gegeven van een groot draagvlak en enthousiasme voor de ontwikkeling van de plannen. We danken u voor uw inzet tot nu toe en hopen dat we daar ook in de toekomst een beroep op mogen doen.

Paul Depla,
wethouder Ruimte,
Wonen en Sport

Namens het college van Burgemeester en Wethouders,
Paul Depla, wethouder Ruimte, Wonen en Sport

Inleiding

Op de consultatieavond van 9 december 2002 vroegen we naar uw wensen voor een nieuw woongebied aan de Waal tussen de spoorlijn, de Winselingseweg en de Weurtseweg. Dat leverde een lange lijst met suggesties en ideeën op, waarvan u in dit boekje een samenvatting vindt.

Op 4 april 2003 bekeken we tijdens de themadag “Wonen en ruimtelijke kwaliteit” met inwoners van Nijmegen-West en Nijmeegse raadsleden hoe Zaandam en Amsterdam min of meer vergelijkbare opgaven hebben aangepakt. Bestuurders, ambtenaren en bewoners ter plaatse, maar ook architecten die bij die projecten betrokken waren, lieten zien waar zij mee te maken kregen bij de realisatie van de plannen.

Op de slotavond van 14 april presenteerde een “visionair architect” een science-fictionachtige benadering over wonen in de toekomst. Door de technologische ontwikkeling zijn nieuwe woonvormen wellicht minder ver weg dan zij nu lijken. Tegelijkertijd werd die avond duidelijk dat door de eeuwen heen “het thuis voelen” misschien wel de belangrijkste basis is voor een nieuw succesvol woongebied. Dat gold al in de Romeinse tijd en zal ook in de toekomst gelden.

In het Koersdocument zijn inmiddels de doelstellingen, suggesties en wensen voor het gebied zoveel mogelijk gebundeld. Ook de informatie uit deze drie Waalfrontbijeenkomsten heeft daarin een plaats gekregen.

Het Koersdocument is het officiële stuk waarover de gemeenteraad straks beslist en dat de weg moet wijzen voor Koers West. Dit boekwerkje zal steeds bij de verdere uitwerkingen van de plannen rond het Waalfront als naslagwerk en inspiratiebron geraadpleegd worden. In het laatste hoofdstuk leest u wat er met alle informatie is gedaan en hoe het verder gaat. Verder willen wij alle betrokkenen bedanken voor hun inzet gedurende de afgelopen maanden. Wij hopen dat dit een blijvende herinnering is aan het allereerste begin van de ontwikkeling van een nieuw, levendig woongebied aan de Waal ten westen van de spoorbrug. Als u dan over vijftien of twintig jaar met uw kinderen of kleinkinderen door de wijk wandelt, kunt u hen vertellen hoe het allemaal begon.

Brainstormmen

Eerste informatiebijeenkomst Waalfront, 9 december 2002

met de buurt

Het is bitter koud, op veel plaatsen brandt al kerstverlichting. Op deze winteravond verruilen meer dan honderd bewoners van het Waterkwartier en De Biezen hun huiskamer voor het Stedelijk Gymnasium om, zoals één van hen bij binnenkomst zegt: “[...] te horen wat de gemeente met het Waalfront van plan is.” Maar het ligt precies andersom, zo benadrukt Paul Depla, wethouder Ruimte, Wonen en Sport, in zijn inleiding. Dit keer wil de gemeente juist van omwonenden horen wat ze met hun omgeving voorhebben.

Hoe vinden zij zélf dat die er in 2015 uit zou moeten zien? Welke suggesties en ideeën geven zij de gemeente mee voor de ontwikkeling van het Waalfront? Dit is de inzet van deze eerste consultatieavond. Om de verbeelding te prikkelen schetst stedenbouwkundige Martin Hagreis vooraf de kansen van het Waalfront-gebied. Met aansprekende beelden van vergelijkbare oeverprojecten laat hij zien hoe elders in Nederland en Europa industrieterreinen veranderden in aantrekkelijke woongebieden.

Verlanglijstjes maken

Hierna is het woord aan de bewoners. In groepjes van vijf tot tien deelnemers wisselen ze ideeën uit. De gespreksleider – een gemeenteambtenaar die zelf niet meepraat – vraagt iedereen eerst zijn of haar persoonlijke wensen op memoblaadjes te schrijven. “Het maakt niet uit wat”, vraagt iemand onwennig, “alles wat ik voor de wijk zou willen, zonder op geld te letten?” “Gewoon een verlanglijst maken”, komt zijn buurvrouw te hulp, “net als voor Sinterklaas of de kerstman. Je weet dat je toch niet alles krijgt.” Dat helpt. Iedereen begint enthousiast te pennen.

Na deze eerste ronde worden de tientallen ideeën gerangschikt op thema's. De meeste opmerkingen gaan over wonen, verkeer en groen. Dat verbaast niemand, daar liggen immers een aantal “pijnpunten” in Nijmegen-West. Vervolgens plakt ieder vijf stickers bij die ideeën die hij of zij het belangrijkste vindt. Zo ontstaat al snel een overzicht van prioriteiten. Geanimeerd wordt de opbrengst besproken en ideeën toegelicht, waarna een enkeling zijn stickers alsnog verplaatst. Tot slot bepaalt de groep een “top-3” van prioriteiten en kiest een woordvoerder voor het laatste gedeelte van de avond: de plenaire uitwisseling tussen de gespreksgroepen.

Hoe denkt de buurt over het Waalfront?

Welke wensen en suggesties geven omwonenden de gemeente mee voor het Waalfront? Wat hierna volgt is geen uitputtende opsomming, maar een “dwarsdoorsnede” van wat alle groepen als prioriteiten naar voren brachten. Dit betekent niet dat een idee wat slechts één keer werd genoemd niet waardevol zou zijn. Integendeel. De ideeënontwikkeling over het Waalfront gaat door. In een later stadium kunnen details die nu bijzaken lijken, belangrijke aandachtspunten worden. Alle suggesties zijn dan ook genoteerd. Het overzicht van alle genoemde ideeën is te vinden op de website van Nijmegen (www.nijmegen.nl).

Onderstaande samenvatting beperkt zich tot die wensen en suggesties, waarover op deze eerste bijeenkomst een grote mate van overeenstemming bleek te bestaan.

Wat vonden de deelnemers nu belangrijke thema's in de discussie rond het Waalfront? De gespreksonderwerpen in de groepen overlappen elkaar. Daarbij ging het om het type bebouwing op het Waalfront, het sociale klimaat, verkeer en veiligheid, groen en milieu, voorzieningen in Nijmegen-West en recreatieve mogelijkheden.

“Wonen in
het Waalfront van
baby tot bejaard”

Bron: uitspraak bijeenkomst 9 december 2002

Mooi wonen op menselijke maat

Eigenlijk iedereen wil een **AANTREKKELIJKE, GEVARIËERDE WOONOMGEVING** met woningen in **DIVERSE HUUR- EN KOOPKLASSEN**, gebouwd in een menselijk maat, in een buurt met voldoende groen en ruimte. Een aantal mensen vertaalt dit heel concreet in een **VOORKEUR VOOR LAAGBOUW** op het Waalfront. Maar ook het uitzicht naar en zicht op de Waal (“doorkijkjes”) worden belangrijk

gevonden, evenals een harmonieuze **AANSLUITING** van de **BEBOUWING** op het Waalfront **MET** die van de **BESTAANDE WIJK**.

Sociale samenhang

De wens om het oude Waterkwartier en nieuwe Waalfront met elkaar te verbinden geldt ook de bewonerssamenstelling. De aanwezigen hechten groot belang aan een **GEMENGDE BEVOLKING**. De meesten hebben een **ONGEDEELDE, “SOCIALE” WIJK** voor ogen met bewoners van alle leeftijden, gezinnen, alleenstaanden en starters, mensen met een dikkere en dunner portemonnee, enzovoort. Daarom zien velen graag dat ook in het nieuwe Waalfront sociale woningbouw wordt opgenomen.

Veilige, bereikbare woonbuurten

VERKEERSVEILIGHEID is een heet hangijzer. Een **GOEDE INFRASTRUCTUUR** is van groot belang voor de leefbaarheid in Nijmegen-West. **“AUTOLUW” WONEN** heeft de voorkeur. Maar over hoe het **SLUIP- EN VRACHTVERKEER UIT DE BUURT TE WEREN**, verschillen de meningen. De verkeersafwikkeling – zeker met de nieuwe stadsbrug erbij – vraagt slimme, creatieve oplossingen. Daarbij moet er

ook veel aandacht zijn voor veilige **FIETS- EN WANDELROUTES** en goede **OPENBAARVERVOERVERBINDINGEN**. Ook voldoende **PARKEERRUIMTE** draagt bij aan de **VEILIGHEID** en **LEEFBAARHEID**. Slechts een enkeling wil de eigen auto perse “voor de deur”, veel anderen hebben de auto’s liever “uit het zicht”.

Een schone, groenere omgeving

Een schone wijk met veel meer groen dan nu is een breed gedragen wens. Dat wil zeggen: schone lucht, schone grond en graag een **GROOT PARK WEST**, van de Rivierstraat tot aan de Waal, met veel (grote) bomen. Anderen geven de voorkeur aan een “dijkachtig” **RIVIERPARK** met **WATER** dat tot **DEEP IN DE WIJK** komt. Ook een brede, **GROENE PROMENADE** langs de Waal is een optie. Daarnaast heeft een groot deel graag verspreid door de wijk meerdere kleinere **GROENPLEKKEN**. **MÉT BANKJES**.

Voorzieningen, winkels, bedrijvigheid

Een levendige buurt heeft men voor ogen, met **VOORZIENINGEN “OP MAAT”**. Voor de meesten betekent dat: kleinschalig en voor elk wat wils. Ook bedrijvigheid die geen

overlast of hinder met zich meebrengt is welkom. Uiteraard moeten er buurtgebonden (eerstelijns) **WINKELS** komen, misschien geconcentreerd in een klein winkelcentrum. Meermalen worden genoemd: een postkantoor, drogist, zorgvoorziening voor ouderen, een wijkcentrum, school, marktplaats, sporthal en sportvelden. Hoog scoren speelvoorzieningen voor kinderen, verspreid in de wijk of in de vorm van een speeltuintje.

Uit(waaien) in West

Ideeën genoeg om ook de vrije tijd in West plezierig door te brengen! Om te beginnen op de gewenste “groenplekken”: in Park West of op een bankje in een van de kleinere buurtparkjes, met de kleintjes naar het speeltuintje of op de sportvelden. Ook een wandeling over de **WAALBOULEVARD** trekt velen aan. En er moet gelegenheid zijn voor een drankje of een hapje: op terrasjes, in kroegjes en restaurantjes. Origineel idee: **EEN MULTICULTUREEL CAFÉ**. Ook het wijkcentrum kan een ontmoetingsplek zijn. Een aantal wil een danscentrum. **ZICHTBARE KUNST (NIJVERHEID)** of **AMBACHTELIJKE BEDRIJFVIGHEID** heeft eveneens recreatieve waarde. De opgravingen en **ROMEINSE BODEMRESTEN**

lenen zich wellicht voor een **“MUSEUMACHTIGE” INPASSING** in het Waalfront.

Van baby tot bejaard

Het is duidelijk: de deelnemers aan deze bijeenkomst hebben een sterke band met Nijmegen-West; ze wonen er graag en willen

er oud worden. Sommige gespreksgroepen hebben een “slogan” voor de buurt bedacht. Het wijkmotto “Van baby tot bejaard” krijgt aan het einde van de avond veel bijval. Als iedereen de winterjassen stevig dicht-

knoopt en -ritst om de huiselijke warmte weer op te zoeken, zegt een bewoonster tegen haar buurman: “Volgens mij wordt het prachtig, dat Waalfront.” “Eerst zien, dan geloven”, antwoordt hij praktisch. Intussen ruimt het projectteam de boel op: morgen is dit weer het domein van gymnasiasten. “Een boeiende avond”, blikt een van de gespreksleiders terug, “Zo is het leuk om bij de gemeente te werken: gewoon luisteren naar elkaar. Dat is veel meer waard dan elkaar proberen te overtuigen van de grootsheid van de eigen ideeën. Ik kan me voorstellen dat een aantal mensen achteraf denkt: dit en dat had ik ook nog wel kunnen zeggen!” Dat kan alsnog. In het voorjaar, op 14 april, is er een vervolgbijeenkomst.

Een inspirerend

Het Java-eiland in Amsterdam.

Themadag, Wonen en Ruimtelijke Kwaliteit, 4 april 2003

dagje uit

Op vrijdag 4 april vertrekken ruim zeventig Nijmegenaren 's morgens vroeg per bus naar Zaanstad en Amsterdam, waar twee projecten – vergelijkbaar met “ons” Waalfront – zijn gerealiseerd. De delegatie bestaat uit bewoners van Nijmegen-West, raadsleden van politieke partijen en projectleden. Vandaag gaan we inspiratie opdoen: hoe hebben ze het daar aangepakt, wat zouden we ook willen en wat echt niet, welke valkuilen kunnen we vermijden? Het wordt een verrassende dag, die de meningen van de deelnemers weer in beweging brengt.

Al in de bus branden de gesprekken los. Iedereen heeft zo zijn eigen “droombeeld” voor Nijmegen-West. Een echte waterfan wil bijvoorbeeld graag een levendige Waalhaven met een **DRIJVEND HOTEL** of **RESTAURANT** en dan een **KANAALTJE VAN DE HAVEN NAAR HET BEGIN VAN WEURT** voor pleziervaart. Kunnen er gelijk meer mensen aan het water wonen, met een kano voor de deur!

Zaanoevers: industrie en wonen

In Zaanstad stappen we over op de Amelander, een mooie oude veerboot. Wethouder Paul Depla heet ons hartelijk welkom en hoopt dat we ons zullen laten inspireren door wat we vandaag te zien krijgen: “De ambities delen we, over de uitvoering verschillen de ideeën nog.” Collega-wet-

houder Ton Hirdes meent dat dat de discussie juist boeiend maakt en kan leiden tot spannende uitkomsten. We hoeven het in dit stadium nog niet eens te zijn.

Terwijl we langs de Zaanoevers varen en kijken naar de combinatie van industrie en woningbouw, van oud en nieuw die daar is ontstaan, geven projectmedewerkers uit Zaanstad uitleg. De aanleiding voor het project is deels vergelijkbaar met de situatie in Nijmegen: woningen op een prachtige plek, de toegang tot het water belemmerd door fabrieken, bereikbaarheidsproblemen en bedrijven die uit hun jasje groeiden of geen gebruik meer maakten van transport over het water. In nauwe samenspraak met bewoners, architecten en andere deskundigen is het groots aangepakt. Er kwamen nieuwe woningen aan het water, bedrijven werden opgeknapt of verplaatst.

De combinatie wonen en werken is behouden, om te voorkomen dat Zaanstad een slaapstad wordt. De stankoverlast – naast Verkade en Duyvis staat ook hier een Honigfabriek! – wordt aangepakt. Een aantal oude gebouwen ook niet-monumentale, heeft een nieuwe bestemming gekregen. Zij dragen bij aan de sfeer van het gebied. Zaanoeverbewoner Co Kroes is zeer tev-

Debat op de boot, o.l.v. Lennart Boij.

A close-up photograph of two hands, one slightly larger than the other, held together in a supportive grip. The hands are positioned in the foreground, with the fingers spread. In the background, a scenic view of a lake is visible, with a paved walkway, a brick building, and some greenery under a clear blue sky.

“Mooi doorkijkje
maken naar het
gebied richting Waal”

Bron: uitspraak bijeenkomst 9 december 2002

Architect Sjoerd Soeters leidt rond op KNSM in Amsterdam.

den over de gang van zaken en het resultaat. Hij roemt de verstandhouding tussen gemeente en bewoners, maar benadrukt de noodzaak van duidelijkheid. Uiteindelijk hebben ze wel twaalf jaar in de rotzooi gezeten, daar moet je ook eerlijk in zijn. Het opbouwen van vertrouwen tussen projectontwikkelaars en bewoners is van cruciaal belang voor het welslagen van een dergelijke ingreep in een wijk. Besluiten moeten dan ook direct vastgelegd worden, dat voorkomt veel verwarring en onvrede. De hoogbouw langs de Zaan met daarachter de kleine huisjes vindt hij geen probleem: "Da's juist mooi, we hebben de skyline behouden. Vroeger stonden daar de fabrieken. Winst is dat we nu doorkijkjes hebben naar het water en een wandelpad erlangs. Bovendien: we worden allemaal ouder. Veel oudere bewoners hebben hun huis verkocht en zijn in de appartementen aan het water getrokken. De duurdere koopappartementen maken de huur van de andere betaalbaar. Het gaat vooral om afwisseling: zoek eerst de gedeelde visie, maar geef ook ruimte aan de uitersten."

Oostelijke Kanaalhavens

Daarna is het woord aan de Amsterdammers. Stadsdeelraadvoorzitter Tjeerd Herrema, een

van de eerste bewoners van het gebied, vertelt hoe de metamorfose van "een niemandsland vol stadsnomaden en half verlaten bedrijfsgebouwen" naar een prachtig en modern stadsdeel zich in twaalf jaar voltrok. Hij benadrukt dat, ondanks het uiterlijk van een dure yuppenwijk, 43% van de woningvoorraad bestaat uit sociale woningbouw. Een aantal tips voor Nijmegen heeft hij ook, de belangrijkste: maak de plannen flexibel, zorg voor heldere lijnen en verantwoordelijkheden, besteed vanaf het begin aandacht aan openbare voorzieningen en variatie, zowel in woningen als in winkels. Architect Soeters verhaalt hoe Java-eiland

ontstond: een typisch Amsterdamse wijk met bruggen en een verticale bouw: smalle, hoge huizen. Een dure manier van bouwen. Om de kosten te drukken, ontwierp hij gevelstroken van zo'n 27 meter. Die zaagde hij vervolgens in vijf stukken om ze weer gevarieerd aan elkaar te zetten. Daardoor ontstaat de indruk dat er allemaal verschillende huizen aan de grachtjes staan. Onder de huizen zijn gezamenlijke parkeergarages, dus geen "blik op straat". De parkeer ruimte is beperkt, twee auto's per gezin is hier niet mogelijk.

Dat willen we zelf wel eens zien. Onder begeleiding van Soeters en verschillende bewo-

ners van het Oostelijk Havengebied gaan we op pad. Het gebied bestaat uit verschillende eilanden, verbonden met bruggen. Volgens één van de Nijmeegse bewoners wel mooi, maar niet praktisch: zij is slecht ter been en heeft moeite met de onnodige hoogte van

geen openbare speelplekken. Wel mooi vindt men de gezamenlijke binnentuinen.

We praten over de behoefte van de Waterkwartierders aan het **LEVEN OP STRAAT** en het **CONTACT MET DE BUREN**, dat willen ze zeker zo houden. Zouden er in het park geen

Waterfront op KNSM.

enkele bruggen. De treden zijn bovendien erg onhandig voor kinderwagens en rolstoelen. Een ander mist het groen: geen tuintjes,

BARBECUES kunnen komen, zodat je daar met buren of kinderen gebruik van kunt maken?

Reacties en discussie

Terug op de boot is het tijd voor discussie. Uiteraard krijgen de Nijmeegse bewoners eerst het woord. Zij hebben veel fraais gezien, maar vinden het moeilijk dat te vertalen naar Nijmegen. Ze blijken toch vooral op zoek naar **GEZELLIGHEID**: één vindt de Zaanse huisjes erg mooi, de ramen zonder gordijnen in Amsterdam maar kaal. Zoveel water is prachtig, maar niet zonder groen. **DE GARAGEKELDERS** vinden ze een vondst.

Daarentegen missen ze winkels, dat maakt het wat saai en doods. Ook zijn er veel te weinig **VOORZIENINGEN** voor kinderen en **OUDEREN**. De heer Hesseling: “De Waalhaven is ideaal voor ouderen: uit het gewoel, maar toch levendig en dicht bij de stad.” Iedereen is het erover eens: Hoe mooi ze met name het Java-eiland ook vinden, ze zouden hier niet willen wonen; te weinig oudbouw, maar vooral: het is geen Nijmegen!

Ook de raadsleden hebben zich laten inspireren. Ze zijn onder de indruk van het lef dat uit deze projecten spreekt, maar Nijmegen heeft net zoveel lef en zeker zo’n mooie plek. Sommigen stellen hun mening over hoogbouw bij: ook dat kan mooi zijn, vooral **AFWISSELING** maakt een wijk aantrekkelijk. De **COMBINATIE INDUSTRIE EN WONEN** op de

Waterfront project Zaandam.

Zaandam spreekt tot de verbeelding, mogelijk kan die vermenging bij ons ook op een goede manier. Over twee dingen zijn oppositie en collegepartijen het eens: ze hebben vertrouwen in Koers West, het biedt prachtige mogelijkheden, maar eens te meer is het belang van duidelijke, **OPEN** en **EERLIJKE COMMUNICATIE** met en tussen alle **BETROKKENEN** duidelijk geworden. Zonder onderling vertrouwen wordt het niets.

Een laatste woord is er voor projectmedewerkers en wethouders. Projectmanager

Wout van Hees ziet het als een belangrijke taak bewoners een goed gevoel te geven bij alle plannen. Hij denkt na over een goede verbinding tussen Waalfront en Waterkwartier en over de functie van de Weurtseweg. Wethouder Hirdes heeft ongekende mogelijkheden voor West gezien: het “cadeautje” dat water is, maar ook het belang van groen op straat. Amsterdam toont dat een hoge dichtheid van woningen mogelijk is met behoud van kwaliteit.

Depla laat alle opmerkingen en adviezen nog even bezinken: “We moeten in ieder geval

zorgen voor een gemeenschappelijk gedragen visie en zullen een heel lange adem nodig hebben.”

We moeten een wijk

Tweede informatiebijeenkomst Waalfront, 14 april 2003

bouwen, niet alleen huizen

De aula van het Gymnasium zit op 14 april alweer vol met bewoners van West en omstreken. Hun motivatie: “We willen op de hoogte blijven en weten wat er in Nijmegen-West gaat gebeuren. Er zijn ook zaken in het Waterkwartier waarvoor we aandacht blijven vragen: een (hang)plek voor jongeren, een buurthuis voor een kleine voorstelling of een kookclubje, meer winkels en niet te vergeten de verkeersaan- en afvoer. Kinderen kunnen nergens meer avontuurlijk spelen. Kunnen ze de Biezen niet weer open maken of anders zo’n strandje aanleggen als aan de overkant?”

Een ander vertelt in de wandelgangen over de buurtvergadering van afgelopen zaterdag. Daar zijn de voor- en nadelen van Koers West besproken. Volgens hem was de stemming overwegend positief. Hij is tevreden over de inspanningen van de gemeente om bewoners bij de “plannen” te betrekken en hoopt dat deze lijn wordt voortgezet.

Terugblik

Renee Menting van Dialoog opent de avond met vragen aan het publiek, waarvan ongeveer de helft ook op 9 december aanwezig was. De aanwezigen zijn tevreden dat de opmerkingen van toen steeds terugkomen: er wordt dus echt geluisterd. Ze waarderen het midden in zo’n ontwikkeling te zitten. Sommigen benadrukken nog eens de noodzaak van gemengde functies in de wijk. Wethouder Depla memoreert dat het Waalfront één van de drie pijlers is van Koers West. Het gaat dus om meer dan alleen woningbouw, maar overlast bezorgende bedrijven zouden weg moeten. Het is zonde van zo’n mooie plek, dat bewoners die niet kunnen gebruiken: “We zijn nog in het stadium van verkennen en dromen, maar komen langzamerhand toe aan bekijken of en hoe we die waar kunnen maken.”

Dan een korte terugblik op de excursie naar Zaanstad en Amsterdam. De meningen van de deelnemers aan die dag lopen uiteen. Met name het Java-eiland was prachtig: verschillende typen woningen, boeiende gevels. Maar er is ook kritiek: weinig sociaal leven,

geen winkels, geen horeca, geen speelplekken. Wat dat betreft scoort het Borneo-Sporenburg-eiland beter, daar is **VOORAF OVERLEG** geweest met **TOEKOMSTIGE BEWONERS** en dat is merkbaar. Er is veel onderling contact, zonder dat men elkaars deur plat loopt.

Niet leuk vonden de meesten de hoogbouw langs de Zaan. Het front heeft volgens hen weinig te maken met de huizen erachter. Het Waalfront moet in ieder geval een goede **VERBINDING** hebben **MET** het **WATER-KWARTIER**.

Om ook degenen die niet mee waren een indruk te geven, bekijken we een video van het gebied, waarop verschillende deelnemers hun reactie geven. Eén mening overheerst: de **GEBOUWEN** moeten **VERDER VAN** het **WATER** als aan de Zanoevers en de **OVERGANG** tussen **HUIS EN STRAAT** moet **MINDER ABRUPT** als op het Java-eiland.

Architect met visie

Vervolgens is het woord aan visionair architect en stedenbouwkundig adviseur Van Griensven. Hij neemt de aanwezigen mee op een droomtocht met als centrale vraag: hoe zorg je dat mensen zich thuis voelen? Volgens hem is dat belangrijker dan het huis zelf.

Een korte inventarisatie van wat mensen willen in de stad levert de volgende trefwoorden op: contact met mensen, rust als in de Ooijpolder, winkelen. Van Griensven wil dat het Waalfront de plek wordt waar Nijmegenaren willen zijn en dat is meer dan een ver-

**“De oude
Romeinse stad
weer zichtbaar
maken”**

Bron: uitspraak bijeenkomst 9 december 2002

zameling huizen. Het gaat om de zingeving van de plek: wat maakt mensen gelukkig? Zijn antwoord: “interactie met anderen. Dat gebeurt steeds meer digitaal, dus daarvoor hebben we geen stad nodig. Het gaat niet om dingen hebben, maar dat je er gebruik van kunt maken. Als je er niet bent, hoeven je huis en de stad er ook niet te zijn”.

De architect pleit voor kleine, compacte huizen en een efficiënt gebruik van de openbare ruimte met hulp van nieuwe technieken. Als zijn droom biedt hij ons een koffertje, waaruit een soort roze kauwgombel komt, die je overal neer kunt zetten of hangen: tussen veel andere “bellen”, als een soort flexibele stad.

Een boeiend verhaal. Met name de tip om je af te vragen wat je wilt met de stad, niet alleen met de gebouwen, vindt men waardevol. Toch zijn de aanwezigen niet onverdeeld enthousiast. De een betreurt dat in deze droom alle “herinnering” verdwijnt: “[...] de stoel van mijn vader, het schilderij van mijn moeder.” Een ander vindt dat de rust ontbreekt, mensen blijven steeds op zoek naar een andere plek. Bovendien lijkt deze woonvorm alleen geschikt voor eenpersoonshuishoudens. Een vierde geeft aan dat de behoefte aan contact niet verdwijnt met alle

digitale mogelijkheden. Een opmerking ten slotte waarin iedereen zich kan vinden: “We zoeken een **PLEK WAAR WE THUIS HOREN.**”

Stellingen

Na de pauze is het tijd voor de stellingen. Over sommige is iedereen het snel eens, anderen roepen meer discussie op.

Het nieuwe Waalfront: schakel of obstakel tussen Waterkwartier en Waal.

Ook Depla vindt dat de flats op de Zaan-oever de verbinding belemmeren tussen het water en de huizen erachter. Het dilemma is dat het Waterkwartier vooral uit laagbouw

bestaat, terwijl de Waal vraagt om robuuste bouw. Bovendien levert hoogbouw meer geld op, wat nodig is om alle plannen te realiseren.

Bewoners stellen voor **BESTAANDE STRATEN DOOR** te **TREKKEN NAAR** de **WAAL** of een **PLEIN** te maken **AAN** het **WATER**. Ook aan de Waal moet **RUIMTE** zijn voor **SOCIALE WONINGBOUW**. Depla wil “spelen” met hoog- en laagbouw: meer koopwoningen en dure huur in het Waterkwartier, goedkope huurwoningen in het Waalfront.

De oude Romeinse stad: opgraven of toch maar zand erover?

Op onze geschiedenis moeten we zuinig zijn. Nijmegen is de oudste stad in Nederland en is eerder vergelijkbaar met Maastricht dan met Amsterdam of Zaanstad.

Het nieuwe front aan de Waal: verlengde van bestaande Waalkade of toch anders?

Daarover zijn de sprekers het snel eens: “Als je aankomt bij Nijmegen en de brug en de Waalkade ziet, springt je hart open.”

Waalhaven, plaats voor beroepsvaart of toeristische trekpleister?

Deze stelling brengt de tongen echt in bewe-

ging. De **OUDE WAALHAVEN** is een **LEVENDIGE, HISTORISCHE PLEK**, dat moeten we uitbuiten. **KLEINE, WATERGERELATEERDE BEDRIJVEN** kunnen er een sociale functie aan geven.

Een “waterdeskundige” waarschuwt: “hou er rekening mee dat de Waal ‘**LEVEND WATER**’ is met jaarlijks grote hoogteverschillen in de

waterstand, kijk goed wat technisch kan. **DRIJVENDE VLONDERS** bijvoorbeeld laten het wandelpad meebewegen”.

Een vertegenwoordiger van de schippersvereniging attendeert erop, dat de **WAALHAVEN** een van de weinige havens in Nederland is waar **SCHIPPERS** langer dan drie nachten

mogen blijven en dus **VAKANTIE** kunnen **HOU- DEN. AFSLUITEN** voor de beroepsvaart **IS** voor hen een **ZWAAR VERLIES**.

Depla besluit de avond. Hij heeft weer veel geleerd, al zijn er nog veel vragen. Op dit moment kan hij die nog niet allemaal beantwoorden. Na de presentatie van het Koersdocument aan de gemeenteraad wordt besloten welke kant het opgaat. Hij herinnert aan burgemeester Dales; zij begon als eerste over de Waalsprong, na vijftien jaar zijn de eerste 1100 woningen gerealiseerd. We hebben dus doorzettingsvermogen nodig. Anderzijds gaat deze ontwikkeling de hele stad aan en biedt ongekende kansen.

Na afloop wil een nieuwe bewoonster van het Waterkwartier nog even kwijt hoe jammer ze het vindt dat er zoveel vooroordelen over de wijk bestaan. Als nieuwkomer is ze snel geaccepteerd, ondanks de sterke samenhang van de oude bewoners. Zij voelt zich thuis in West, juist doordat er zoveel soorten mensen wonen: alle kleuren, sociale klassen en leeftijden. En dat moet vooral zo blijven!

Van ideeën naar plannen

In de verslagen van de bijeenkomsten hebben we u een impressie gegeven van alle ideeën die zijn geopperd. Al die wensen, mogelijkheden en zorgen hebben we op verschillende manieren gebundeld:

- in dit ideeënboekje, dat speciaal over het Waalfront gaat en verslag doet van de drie bijeenkomsten;
- in een document met een overzicht van de “verlanglijstjes” van de eerste consultatieavond op 9 december;
- in het Koersdocument.

Het Koersdocument gaat over heel Koers West, dus behalve over het Waalfront ook over de stadsbrug en de revitalisering van de Noord- en Oostkanaalhavens. Op basis van het Koersdocument besluiten het college en de gemeenteraad welk vervolg zij willen geven aan de ontwikkelingen in Nijmegen-West.

Omdat uw ideeën en wensen een belangrijke informatiebron zijn geweest bij het opstellen van het Koersdocument, zult u veel daarvan terugvinden. Soms heel concreet, soms in algemenere termen.

Hieronder geven we per thema weer hoe uw inbreng is vertaald in het Koersdocument. We noemen niet alle besproken ideeën, maar beperken ons tot die zaken die velen van u belangrijk vonden.

Groen, cultuur en recreatie

De meeste bewoners willen graag veel groen en ruimte in de buurt: een park tussen woon- en werkgebied, dat loopt tot aan de Waal, met een brede groene boulevard en grote bomen langs het water – waar ook vertier is –, een brug over de haven en voldoende openbare speelplekken in de directe woonomgeving. Daarnaast hecht u belang aan het behoud van de archeologie

en vraagt om de opgravingen zichtbaar te maken.

Vertaald in het Koersdocument heet dat “een inspirerend woon- en werkgebied in Nijmegen-West”. Wonen staat centraal in dit

Een goede wegenstructuur in het Waalfront, bijvoorbeeld een nieuwe laan over de dijk.

gebied, aangevuld met diverse recreatieve mogelijkheden. Een belangrijk aandachtspunt in het Koersdocument is park West als recreatieve buffer tussen het woongebied en de bedrijventerreinen. Een Waalkade en Waalhaven dienen ook als recreatiegebied. Een brug over de Waalhaven naar de be-

staande Waalkade bij de benedenstad moet zorgen voor verbinding van de twee stadsdelen. De bedrijvigheid die hoort bij een rivier als de Waal kan geïntegreerd worden met de recreatieve mogelijkheden van kade en Waalhaven.

Op dit moment staan in het Koersdocument nog geen uitgewerkte plannen. Dus ook nog niet voor speelplekken in de directe woonomgeving. Bij de uitwerking wordt hier wel aan gedacht. Het Romeinse verleden wordt gezien als een kans en inspiratiebron. Onnodige verstoring van oude elementen moet zoveel mogelijk worden voorkomen, eventuele vondsten zorgvuldig bewaard. Met de bestaande waardevolle oudbouw, zoals bijvoorbeeld het Vasingebouw en de monumentale laagbouwwooningen aan de Weurtseweg, kan het Waalfront vanaf het begin herkenbaar blijven.

Milieu en verkeer

Het milieu is op verschillende plaatsen ter sprake gekomen, niet alleen tijdens de Waalfront-bijeenkomsten. U wilt schone lucht en een goede verkeersafwikkeling met speciale aandacht voor vracht- en sluipverkeer. Veel bewoners willen ook ruime parkeergelegenheden en een goede bereik-

1.50 héél
KiLo

“Er zou ruimte
moeten zijn
voor een
marktplaats”

Bron: uitspraak bijeenkomst 9 december 2002

baarheid. Zelfs een groot parkeergebouw is genoemd.

In het Koersdocument wordt daarover het volgende gezegd: "Het verdwijnen van bedrijven die onder de zwaardere milieucategorieën vallen, zal leiden tot een vermindering van de milieubelasting in de Biezen en het Waterkwartier. Het vrachtverkeer dat daarbij hoort, zal dan ook sterk verminderen. Dat levert winst op voor de lokale leefbaarheid."

Een goede wegenstructuur in het Waalfront,

bijvoorbeeld een nieuwe laan over de dijk, moet de verkeersafwikkeling van het Waalfront opvangen. Dat zou een extra belasting van de Weurtseweg door woon-werkverkeer voorkomen. Door de beschikbare ruimte intensief en voor meer doelen tegelijk te gebruiken, ontstaat er ruimte voor groen. Garages, die mogelijk ondergronds komen, kunnen "blik op straat" voorkomen. Een groot parkeergebouw voor gezamenlijk gebruik is niet uitgesloten.

Werkgelegenheid, winkels en voorzieningen

Iedereen realiseert zich het dilemma tussen werkgelegenheid en overlast door bedrijven, vrijwel niemand wil dat alle bedrijvigheid verdwijnt. U spreekt over "bedrijvigheid op menselijke maat" en "kleine watergebonden bedrijven". Voorzieningen zoals winkels, postkantoor en scholen zouden een plekje moeten krijgen. De huidige, grote bedrijven passen niet in een woonwijk, die mogen wat u betreft wel verhuizen, maar nadrukkelijk niet ten koste van de werkgelegenheid in de regio.

Het Koersdocument sluit daarbij aan. De nieuwe werkgelegenheid in het Waalfront moet kleinschaliger en minder milieubelastend. Kleine kantoren, ICT, ateliers, voorzieningen en andere schone, kleine bedrijven zijn welkom. Deze bedrijvigheid sluit ook beter aan bij het karakter van de Biezen en Waterkwartier.

Wonen en de ruimtelijke inrichting

Bovenaan staat voor iedereen "een aantrekkelijk woongebied", maar over wat aantrekkelijk is, verschillen de meningen. Voor de

Waalgade en Waalhaven dienen ook als recreatiegebied.

Een brug over de Waalhaven moet zorgen voor de verbinding van twee stadsdelen.

meesten betekent het laagbouw. Anderen echter zien een variatie van hoog- en laagbouw ook wel zitten, als daarbij gelet wordt op een goede aansluiting met de omliggende woonwijken. U wilt geen tofenflats, maar een woongebied dat past bij de bestaande wijken.

Iedereen wil een gevarieerde en kleurrijke woningbouw voor verschillende doelgroepen met huur- en koopwoningen. Een van de deelnemers zei het kort en krachtig: "We willen kunnen blijven wonen in onze wijk, er moeten woningen zijn voor iedereen, van

baby tot bejaard." Het Waalfront mag dus geen exclusieve, dure wijk worden, maar moet een prettige woonplek zijn voor iedereen. Doorlooptjes op de Waal vanaf het Waterkwartier en de Biezen worden zeer gewaardeerd.

Ondanks dat de Waal op loopafstand ligt, mist u op dit moment de directe nabijheid van de Waal.

Ook het Koersdocument beschrijft nadrukkelijk de wens om van het Waalfront een aantrekkelijk en spraakmakend woon- en werkgebied te maken, waarbij het wonen

aan een stoere rivier als de Waal wordt uitgebuit. Gevarieerd wonen is belangrijk, dus verschillende woningtypen, zowel huur als koop, met goede voorzieningen en een goede bereikbaarheid. Het blijft een wijk waarin wonen en werken gecombineerd worden. Bij een aantrekkelijk woongebied horen flexibele en levensloopbestendige woningen die rekening houden met de vraag van morgen. Aaneengesloten laagbouw, met gemiddeld drie bouwlagen, koppelt het Waalfront aan de Biezen en het Waterkwartier. Meer naar het noorden, aan de

Waal, kan het Waalfront stedelijker worden en compacter, met meer hoogbouw. Deze moet echter aantrekkelijk worden vormgegeven, zodat de hoogbouw niet als een gesloten wand functioneert. Doorsteken en door-kijkjes naar de Waal moeten zorgen dat de Biezen en het Waterkwartier een relatie heb-

Een voorbeeld van woningen boven voorzieningen.

ben met de Waal, dat is nu niet het geval. Onderzocht wordt onder andere of de bestaande wegen in de wijken kunnen doorlopen in het Waalfront.

Samenvatting

U ziet dat bijna alle door u genoemde ideeën en wensen voor het toekomstige Waalfront zijn terug te vinden in het Koersdocument, al moeten sommige nog wachten op een concreet plan. De uitgangspunten komen in grote lijnen overeen, grote verschillen van mening bleken er niet te zijn. Dat neemt niet weg, dat de invulling van een gevarieerde laag- en hoogbouw, net als de verkeerssituatie en de precieze invulling van voorzieningen (scholen, winkels) nog veel aandacht vergen bij het uitwerken van de plannen. Goede communicatie met alle betrokkenen blijft tijdens het hele proces van belang.

Toekomst

Zoals u weet, nemen het college en de gemeenteraad een besluit over de voortgang van het Waalfront aan de hand van het Koersdocument. Zij beslissen dan niet alleen wat er moet gebeuren met het Waalfront, maar ook wanneer. Als het college en de raad kiezen voor voortgang op deze weg, komen er concrete plannen. Daarbij moeten alle eerder genoemde uitgangspunten, visies en wensen ingevuld worden. Dit boekwerkje met ideeën zal dan als naslagwerk en inspi-

ratiebron dienen. We hopen dat u de ontwikkeling op de voet volgt en aan de beltrekt, wanneer mogelijk slaat u er dan dit boekje nog eens op na en denkt: “Hé, dat is niet wat we wilden” of “Het meeste klopt, maar dat ene onderwerp is niet aan de orde gekomen”. Of u komt na het lezen weer op nieuwe ideeën. Wellicht dat u daarvan een aantekening wil maken. Waar kan dat beter dan in dit ideeënboekje? Er is ruimte voor.

De weg die we moeten gaan is nog lang, het proces begint pas. Tijdens dat proces hopen we elkaar regelmatig weer te ontmoeten om te overleggen als het nodig is.

Nieuwe ideeën:

Heeft u vragen, ideeën en of opmerkingen, dan kunt u terecht bij het gemeentelijke informatiecentrum Open Huis, Korte Nieuwstraat 6 te Nijmegen. Openingstijden ma t/m vrijdag 9.00 uur - 17.00 uur. Telefoon: 024 - 329 24 08, E-mail: openhuis@nijmegen.nl. Voor de laatste informatie over Koers West kunt u surfen naar www.nijmegen.nl.

Colofon

Uitgave: gemeente Nijmegen, Bureau Communicatie, Directie Grondgebied,
Vormgeving: Van Zandbeek corporate communicatie, *Copy:* Markhorst en Smits,
Fotografie: Fred van de Heetkamp, Niek Antonise, *Druk:* Drukkerij Roos & Roos